DIFERENȚE DE GEN ÎN UZUL DIMINUTIVELOR ÎN EMISIUNI ROMÂNEŞTI DE DIVERTISMENT

VIOLETA LEU
Universitatea din Bucureşti

1. Introducere

În articolul de față, aşa cum indică şi titlul, ne propunem să observăm dacă în emisiunile româneşti de divertisment diminutivele sunt folosite cu precădere de femei sau de bărbați, cu alte cuvinte dacă există vreo diferență semnificativă de gen în utilizarea diminutivelor. Analiza pe care o vom efectua este o continuare a unei alte cercetări sociolingvistice, unde, pe baza unui chestionar, am ajuns la concluzia că în limba română femeile folosesc într-o măsură mai mare decât bărbații diminutivele, iar tot lor li se atribuie identitar folosirea diminutivului. Ambele cercetări vor constitui părți din teza noastră de doctorat consacrată diminutivelor din limba română.

Pentru o imagine cât mai obiectivă a fenomenului vom efectua o analiză cantitativă, realizând o statistică. Astfel, datele culese vor fi grupate în funcție de anumiți parametri (v. secțiunile din partea de analiză), vor fi măsurate şi traduse numeric. Analiza cantitativă va fi completată de o analiză calitativă, încercând să vedem cum sunt folosite diminutivele de femei, respectiv de bărbați. Mai exact, cercetarea se va concentra pe oferirea unor informații despre inițiatorul unei forme diminutivale (cu precădere bărbat sau femeie), despre modul în care se raportează acesta la forma diminutivală utilizată (dacă este menținută sau eliminată), despre modul în care este preluată forma diminutivală de interlocutor (bărbat sau femeie) sau, din contră, nu este preluată, fiind înlocuită cu alte forme sau structuri lexicale. Mijlocul teoretic pentru realizarea analizei calitative aparține domeniului pragmaticii. Ideile expuse sunt însoțite de exemplificări, folosind modelul unor analize ale conversației anterioare care au abordat (şi) problema diminutivelor (Makri-Tsilipakou 2003, Maier 2010).

Materialul analizat cuprinde un total de 128 de ore de emisiuni de divertisment. Ne-am oprit asupra unei emisiuni, *Acces direct*, în care moderator este o femeie (Simona Gherghe), respectiv o emisiune, *La Măruță*, în care moderator este un bărbat (Cătălin Măruță). Am urmărit critic cele două emisiuni timp de două luni, *Acces direct* lunile septembrie şi octombrie 2013, iar *La Măruță* lunile octombrie şi noiembrie 2013. Numărul de ore nu este însă egal (75 de ore *Acces direct*, 53 de ore *La Măruță*), *Acces direct* având un timp de emisie mai mare decât emisiunea concurentă. Folosim sintagma *emisiune concurentă* pentru că cele două emisiuni sunt difuzate aproximativ la aceleaşi intervale orare (una începe la orele 17, cealaltă la 17: 30), fiind imposibilă vizionarea celor două emisiuni de o persoană în aceeaşi zi, în timp real. De asemenea, ambele emisiuni abordează acelaşi tip de subiecte, în special oferind informații personale din viața unor vedete din muzică, din politică, din televiziune. În

BDD-V1146 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)

vederea selectării corpusului, am urmărit emisiunile pe platforma online, acolo unde există posibilitatea de a lucra efectiv pe material (de exemplu, emisiunea se poate opri în momentul în care se doreşte acest lucru, iar o anume secvență dorită din emisiune poate fi vizionată de câte ori este cazul în vederea selectării informației dorite). Astfel, am urmărit *Acces direct* pe platforma *antenaplay.ro*, iar *La Măruță* pe platforma *voyo.ro*.

Înainte de a începe discuția propriu-zisă, se impune a fi făcută o observație privind structura prezentului articol. În prima parte am punctat câteva aspecte teoretice privind diferențele dintre femei şi bărbați pornind de la general la particular. A doua parte reprezintă analiza propriu-zisă a materialului, iar ultima secțiune a acestei lucrări conține concluziile care se desprind din analiza efectuată.

2. Considerații teoretice

Studiile de gen reprezintă obiectul cercetării mai multor discipline, lucrările situându-se în sfera psihologiei, sociologiei, medicinii, antropologiei sau mişcării feministe, dar şi în sfera sociolingvisticii sau dialectologiei. Studiile de gen analizează şi discută în mod obiectiv diversele diferențe care există între bărbați şi femei, încercând să le explice pentru ca aceste diferențe să fie înțelese şi acceptate ca atare şi nu stigmatizate de societate. Diferențele dintre femei şi bărbați sunt numeroase, acestea existând inclusiv la nivelul limbajului folosit, atât la nivelul limbajului verbal, cât şi la nivelul limbajului paraverbal şi nonverbal. În lingvistica românească studiile de gen nu au o tradiție, însă în ultima perioadă au apărut diverse contribuții pe această temă (v. Dragomir, Miroiu 2002, Maier 2010, Troneci 2012).

2.1. *Femei vs. bărbați*

Diferențele dintre femei şi bărbați au existat din cele mai vechi timpuri, fiecare având roluri bine precizate în cadrul familiei: bărbatul era cel care vâna, femeia cea care hrănea, consecința fiind aceea că mințile şi corpurile lor au evoluat în mod diferit (Pease, Pease 2001: 17). Diferențele dintre bărbați şi femei se manifestă de la cele mai fragede vârste, fetele şi băieții fiind îmbrăcați în mod diferit de către adulți, având jucării diferite etc., iar aceste diferențe continuă pe durata întregii vieți. Diferențele sunt atât de natură biologică, cât şi socială, femeia având roluri diferite de cele ale bărbatului în familie, în gospodărie, în economie, în politică etc., prin tradiție şi stereotipie femeia fiind catalogată ca inferioară bărbatului. În ciuda faptului că discriminarea de gen este interzisă prin lege, la o analiză minuțioasă diferențele sociale dintre bărbați şi femei sunt numeroase şi evidente. Astfel, diferența dintre bărbați şi femei poate fi văzută şi ca o inegalitate de gen: „Inegalitatea de gen, ca inegalitate prin naştere, înseamnă că o societate modernă va trata diferit bărbații şi femeile, pentru simplul motiv că unii sunt bărbați, iar celelalte sunt femei, utilizând astfel un criteriu care este stabilit prin naştere – sexul" (Pasti 2003: 43).

2.2. *Discurs masculin vs. discurs feminin*

În mod tradițional, discursul masculin a fost caracterizat ca fiind unul organizat, argumentat, concentrat pe esențial, spre deosebire de discursul feminin, asociat emoțiilor şi vagului. Discursul masculin caracterizează domeniul public, iar discursul feminin este asociat domeniului privat, accesul limitat al femeilor în domeniul public fiind justificat astfel (Dragomir, Miroiu 2002: 76-77). Cercetări recente au arătat faptul că femeile comunică mult mai bine decât bărbații şi le face plăcere să vorbească, „centrul limbajului specific la femei fiind configurat pentru o mai bună folosire a limbii atât în scris, cât şi la vorbit" (Pease, Pease

BDD-V1146 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)

2001: 89). Dacă femeile pot vorbi despre mai multe subiecte simultan, bărbații trebuie să se concentreze asupra unei singure idei, ei având probleme cu urmărirea unei conversații pe mai multe planuri (Pease, Pease 2001: 98; Tudose 2005: 44). De altfel, impresia că femeile vorbesc prea mult şi prea deschis în situații informale s-a sintetizat într-un cuvânt – *bârfă*, aceasta având rolul de a stabili intimitatea, fiind benefică mai ales dacă nu se discută *împotrivă* „talking against", ci se discută *despre* „talking about" (Tannen 1990: 96).

Pe baza unor studii sociolingvistice cantitative, Jennifer Coates (1987) demonstrează că în orice societate există diferențe de gen privind limbajul, acestea având un rol important în adoptarea unor noi forme lingvistice. Analizând diferite interacțiuni conversaționale, Coates (1987: 117) a ajuns la câteva concluzii, cum ar fi faptul că femeile întrerup mai puțin, apelează la răspunsuri scurte şi la obiect, însă pun mai multe întrebări. În grupuri conversaționale mixte bărbații sunt cei care întrerup mai des şi tot ei sunt cei care vorbesc mai mult cu scopul de a controla discuția. Femeile folosesc forme lingvistice asociate cu strategii ale politeții, pe când bărbații utilizează în conversații formule imperative. Astfel, femeile sunt caracterizate printr-un „stil comunicativ comunitar", iar bărbații printr-un „stil comunicativ competitiv". Femeile şi bărbații folosesc un set diferit de norme în interacțiunea conversațională. De aici a rezultat observația conform căreia conversația dintre femei şi bărbați poate fi comparată cu o comunicare interculturală. Ideea a fost discutată de Deborah Tannen (1990: 43), fiind însă ceva mai veche: „women and men talk differently, or behave differently in spoken interaction, because they are socialised in different sociolinguistic subcultures" (Coates, Cameron 1988: 69).

Coates (1987: 77-78) analizează din punct de vedere morfologic, lexical şi fonologic diferențele de gen privind limbajul, autoarea subliniind că femeile folosesc mai multe forme lexicale standard, în timp ce bărbații folosesc mai multe forme lexicale nonstandard. Se acceptă în teoria sociolingvistică afirmația argumentată conform căreia discursul masculin este agresiv, limbajul este deseori vulgar, iar vorbitorii de gen masculin se bucură de un prestigiu discursiv ascuns tocmai prin aderarea la registrele stilistice joase şi prin utilizarea limbajului neîngrijit, toate acestea fiind o modalitate de a marca solidaritatea masculină (Trudgill, *apud* Maier 2010: 169). Examinând diferențele de gen în interacțiunea verbală pe baza unui corpus autentic de română vorbită, Maier observă că în discursul masculin „numărul termenilor injurioşi este scăzut, sunt rare epitetele grosiere, iar verbele ce constituie tabuuri lingvistice sunt excepții, nu reguli discursive. Deseori limbajul este îngrijit (...), remarcându-se alunecări spre registrul academic în conversațiile informale" (Maier 2010: 166). Pe de altă parte, Maier a observat, contrar principiilor existente, că şi femeile apelează la elemente de limbaj trivial, existând „o tendință mai puternică de a se utiliza expletive puternice, imprecații şi termeni tabu în cazul vorbitoarelor tinere, din mediul urban" (Maier 2010: 120-121). Prin urmare, situația comunicativă şi mai ales nivelul de instruire au un rol important în stilul comunicativ al unei persoane şi în modul în care realizează selecția lexicală.

2.3. *Diminutivele: utilizare masculină vs. utilizare feminină*

Diferențele lingvistice de gen se manifestă la diferite niveluri ale limbii. Din punct de vedere lexical, diferența constă în utilizarea într-o proporție mai mică sau mai mare a unor termeni (sau chiar absența lor) în funcție de gen. Această diferență lingvistică este valabilă şi în cazul diminutivelor.

O primă interpretare sociolingvistică a diminutivelor, chiar dacă nu este una fundamentată teoretic, apare, în 1935, la Kruisinga şi la Voegelin, aceştia observând că

BDD-V1146 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)

femeile utilizează diminutivele pentru a-şi exprima dragostea maternă, pe când bărbaţii le folosesc pentru a-şi ridiculiza adversarul (*apud* Hasselrot 1957: 308; 318). În 1952, A. Roux, în articolul intitulat *Le langage des musulmanes marocaines*, remarcă faptul că „Les femmes notamment emploient beaucoup plus de diminutifs que les hommes. Elles le font non seulement pour exprimer la petitesse ou la petite quantité, la joliesse, la tendresse, mais encore par politesse et souvent par souci d'éviter le mauvais augure" (Roux, *apud* Hasselrot 1957: 318). Hasselrot confirmă aceste observaţii, folosirea diminutivelor de către femei fiind un motiv pentru care sunt „partout les femmes qui sont chargées des soins et de l'éducation des petits enfants" (Hasselrot 1957: 318). Leo Spitzer consideră că diminutivele sunt utilizate de un anumit grup social, acestea fiind specifice „limbajului doicelor" (Spitzer 1961: 26, *apud* Lüder 1995: 277). Mai târziu, Daltas în *Some Patterns of Variability in the Use of Diminutive and Augmentative Suffixes in Spoken Modern Greek Koine* şi Giakoumaki în *Euphemism. A Linguistic Approach* au demonstrat că diminutivele sunt mai des folosite de femei decât de bărbaţi, acesta fiind un rezultat al relaţiilor mult mai apropiate cu copiii, în cazul femeilor (Daltas 1987; Giakoumaki 2000 *apud* Makri-Tsilipakou 2003: 701). Troneci (2012) a observat că revistele româneşti adresate adolescentelor sau femeilor reflectă particularităţi ale discursului feminin, diminutivele fiind folosite destul de des. Autoarea ajunge la concluzia că frecvenţa diminutivelor este una dintre caracteristicile presei feminine.

Marki-Tsilipakou a ajuns la o altă concluzie, surprinzătoare; a dovedit, contrar analizelor anterioare, pe baza unor investigaţii sociolingvistice cantitative şi calitative, că în greacă diminutivele sunt folosite în mai mare măsură de bărbaţi decât de femei: „contrary to common sense knowledge, men are in fact heavier users of diminutives" (Marki-Tsilipakou 2003: 716). Maier (2010: 169) nu şi-a propus stabilirea diferenţelor în utilizarea diminutivului în funcţie de gen, însă observă că în limba română vorbită bărbaţii utilizează diminutivele, alături de porecle, pentru ca limbajul să dobândească coloratură afectivă.

García González şi Coronado González (1989), pe baza unui corpus de opere literare spaniole, au analizat câteva particularităţi ale limbajului femeilor[1] printre care şi modul în care acestora le sunt atribuite diminutivele, mai exact modul în care autorii marchează limbajul personajelor feminine create. Cei doi consideră că în folosirea diminutivelor de către personajele-femei „se trata de una cuestión puramente estilística, de un uso individualizado, y no de una característica general y permanente" (1989: 122). Elsa Lüder a cercetat variantele *Mioriţei* ţinând cont de sexul informatorilor şi a ajuns la concluzia că „diminutivele folosite de bărbaţi şi de femei sunt aceleaşi, deci nu există preferinţe sau fenomene tipice în ce priveşte diminutivele din limbajul feminin" (Lüder 1995: 393). Argumentul lingvistei nu este însă unul convingător, întrucât analiza s-a făcut pe un text versificat ce are o anume stabilitate şi unde diminutivele nu pot fi cu uşurinţă substituite.

Observăm aşadar diversitatea şi relativitatea concluziilor, diferenţele dintre bărbaţi şi femei nefiind universal valabile nici în privinţa limbajului folosit, în general, nici în privinţa utilizării diminutivelor, în particular. Cadrul cultural, situaţia comunicativă, gradul de instruire sau preferinţele individuale sunt factori care contribuie la o utilizare specifică a diverselor forme şi structuri lingvistice. În cele ce urmează vom analiza apariţia diminutivelor în limbajul femeilor şi al bărbaţilor în emisiuni româneşti de divertisment, însă datele obţinute nu pot fi generalizate. Astfel, nu vom avea pretenţia de a stabili modul în care sunt folosite diminutivele de bărbaţi, respectiv de femei în limba română, întrucât în alte situaţii de comunicare rezultatele pot fi diferite.

[1] Autorii au pornit de la cercetările anterioare care au demonstrat că diminutivul este mai utilizat de femei decât de bărbaţi atât în portugheză (Joáo da Silva Correia 1953), cât şi în spaniolă (Emilio Náñez 1973).

BDD-V1146 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)

3. Analiza corpusului

În această secțiune vom analiza modul în care apar diminutivele la nivelul intervenției şi la nivelul schimbului de replici. În cadrul interacțiunii verbale schimbul de replici constituie „unitatea de bază compusă din minimum două contribuții produse de locutori diferiți" (Rovența-Frumuşani 2012: 68), iar prin intervenție înțelegem „contribuția unui singur locutor în cadrul schimbului de replici" (*ibidem*: 68), lungimea acesteia fiind variată (un cuvânt, o sintagmă, o propoziție, o frază sau mai multe). Situațiile vor fi destul de numeroase, întrucât vom analiza atât intervențiile aparținând femeilor, cât şi pe cele aparținând bărbaților. De asemenea, vom analiza apariția diminutivelor în schimbul de replici dintre femei, dintre bărbați şi dintre bărbați şi femei. În general, schimbul de replici pe care îl utilizăm în prezenta analiză se produce adesea între doi participanți, uneori chiar trei. Însă participanții din schimbul de replici nu se confundă întotdeauna cu participanții din întreaga interacțiune, unde, în anumite cazuri (vezi *Acces direct*, 24.09.2013, când se discută despre cazul unui copil care a murit după ce a fost mușcat de câini maidanezi), pot exista şi până la nouă participanți la conversația pe o anumită temă. Vom alege situațiile relevante din punctul nostru de vedere spre exemplificare, numărul acestora fiind destul de mare iar spațiul nepermițându-ne o analiză a tuturor cazurilor întâlnite. Am folosit normele de transcriere a textelor prezentate în *IVLRA* (2002: 22–23).

3.1. *Apariția diminutivelor la nivelul intervenției*

Sunt situații de comunicare care favorizează utilizarea diminutivelor atât de către femei (F), cât şi de către bărbați (M). În situații în care se discută despre copii (1), despre animale (2) sau despre mâncare (3) poate să apară chiar o abundență de diminutive la nivelul intervenției:

(1) *M: nu prea ă:: am avut bucuria să țin aşa o **bucățică** de **omuleț** în mână↓ în braţe↓ acum mă fascinează pur şi simplu. cât a fost de **micuță**↓ cum creşte↓ cum i se umflă **obrăjorii**↓ e EXtraordinară.* (*La Măruță*, 7.10.2013);

(2) *F: şi::: începem cu trei **sufleţele** pe care le am aici lângă mine şi care-şi caută familii în această dup_amiază#. sînt două **fetiţe** şi un **băieţel**↓ sînt toți **frățiori** şi io aş fi TA:re↓ TA:re fericită să le găsim ă: câte-o familie iubitoare de **animăluțe** în această seară să le ştiu şi pe# şi pe ele în siguranță.* (*Acces direct*, 30.10.2013);

(3) *M: se pune **slăninuța** afumată↓ se topeşt_un pic↓ după care se adaugă **cărnița** slabă care-o ai şi-o pui acolo# o laşi să fiarbă-n zeama ei ca să se topească↓ dup-aia să prindă crustă frumos s-arate bine# după ce-ai dat crusta-i pui şi **cârnăciorul** peste ei ca să-i dea gustu de afuMAT↑ la coadă. o dăm la o parte şi-apoi↑ Facem **mămăliguța**:↑ după ce-am pus **mămăliguța**↓ am făcut **mămăliguța**↓ peste **mămăliguță** punem un strat de brânză* (...) (*Acces direct*, 21.10.2013).

Precizăm că în această secțiune am analizat modul în care emițătorul s-a raportat la o formă diminutivală în intervenția sa, însă am mers şi mai departe, analizând inclusiv situațiile în care intervenția este continuată după o întrerupere a interlocutorului, ideea nefiind abandonată.

3.1.1. *În intervenția / intervențiile unei femei*

Am observat o consecvență în folosirea diminutivului în 26 de situații, după utilizare acesta fiind reluat. Avem de-a face în astfel de cazuri cu o autorepetiție, creată „prin reluarea

BDD-V1146 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)

unui element de către același locutor care l-a emis inițial" (GALR 2008: 780). Cauzele repetării sunt multiple, diminutivul, de exemplu, poate fi repetat întrucât face parte dintr-o sintagmă fixă (4), este repetat pentru a fi completată o informație deja transmisă, asigurându-se continuitatea (5) sau este repetat pentru a marca atenuarea (6):

(4) *pe adrian trebuie să-l ții cu **zăhărelul**↑ dacă nu-l ții cu **zăhărelul**↓ cu promisiuni↓ adi PLEAcă.* (*La Măruță*, 10.10.2013);
(5) *blonda vrea să fie **mămică**↓ dar **mămică** de gemeni* (*Acces direct*, 23.10.2013);
(6) *aUĂleu↑ <$_R$ **uşurel**↓ **uşurel**↓ **uşurel**↓> CE se întâmplă↑* (*Acces direct*, 13.09.2013).

În 21 de situații am înregistrat o inconsecvență în folosirea diminutivului. Astfel diminutivul nu mai este reluat, el fiind înlocuit cu forma standard (7) sau cu forma augmentativă (8), emițătorul dorind astfel să varieze discursul şi să aducă un plus de concizie informației transmise:

(7) *da' TU alegi de fapt↓ fetele┴↓# io le invit chiar să scrie o **povestioară** că cine ştie↑ poate fiecare din ele are o **poveste** frumoasă şi tu alegi*. (*Acces direct*, 28.10.2013);
(8) *i-adevărat că nu mi-a fost frică↓dar după ce s-a terminat ă: noaptea trecută **cutremuraşu'** ăsta↓ care a fost destul de **cuTREmuroi**↑ că nu-i┴ nu e chiar aşa↓ şi destul de lung↓ că iel m-a trezit↓ io dormeam profund*. (*La Măruță*, 7.10.2013).

Din cele 21 de situații în 15 diminutivul este ultima alegere din intervenția unei femei, el fiind ales pentru a rectifica o formă standard folosită anterior. În multe situații de acest tip apariția diminutivului poate fi explicată ca o accentuare a stării afective în urma acomodării, familiarizării locutorului cu moderatorul:

(9) ***tata** a fost mai dur. aşa a fost firea lui↓ şi mi-a părut rău şi-mi pare şi-acum pentru că ar fi putut să trăiască↓ ar fi putut şi **mama** să trăiască↓ ar fi avut şaptezeci şi nouă de ani. deci era posibil. **tăticu** ar fi avut┴ dar se poate↓ se mai întâmplă↓ ar fi avut obzeci şi nouă. [...] dar foarte dur şi cu noi↓ ca şi copii↓ şi cu **mămica**↓ dar nu s-a putut schimba.* (*Acces direct*, 2.10.2013).

3.1.2. *În intervenția / intervențiile unui bărbat*

În 30 de situații am înregistrat autorepetiția unei forme diminutivale în enunțul unui bărbat, diminutivele repetate fiind mai ales cele din sfera relațiilor de familie: *fetiță, finuță, năşică, tătic*. Situațiile sunt diverse, la fel şi cauzele folosirii constante. Amintim doar faptul că repetarea formei diminutivale în cele mai multe situații apare după o paranteză explicativă (10) sau este folosită pentru a amplifica pozitiv (prin adăugarea unor determinanți) un mesaj deja transmis (11), asigurându-se astfel coeziunea enunțului:

(10) *el (producătorul de medicamente de slăbit n.n.) îți arată o tipă# care era grasă↓ ți-o arată slabă. şi CE-ți scrie acolo↑ îți pune o **steluță** jos↓ îți spune cu suplimentul meu a slăbit# ŞI-ți pune jos o **steluță** mică <$_{MARC}$ în cadrul unui program de dietă şi antrenaME::nt>* (*Acces direct*, 27.09.2013);
(11) *A: am revenit în direct cu proaspătul **tătic** marcel pavel↓*
B.: <$_z$ ce bine sună>
*A: **tăTIC** de fetiță creştinată↑* (*La Măruță*, 21.10.2013).

BDD-V1146 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)

În 12 situații am înregistrat o inconsecvență în folosirea diminutivului, acesta fiind în egală măsură urmat sau precedat de o formă standard, situația de comunicare şi dispoziția interlocutorului fiind factori care influențează variația lexicală.

În continuare vom analiza o situație deosebită, care demonstrează că apariția diminutivului în vorbirea aceleiaşi persoane depinde de context şi de relația dintre participanți. În (12a), în timp ce filmează, A discută cu fiul său despre un câine prezent în momentul desfăşurării dialogului. Replica lui A este adresată unui copil, diminutivul fiind folosit cu scopul de a stimula afecțiunea copilului pentru animal. Ulterior câinele îl atacă pe băiat, filmarea fiind prezentată în emisiune, iar A, bărbat, persoană publică, discută despre cele întâmplate cu alți invitați (12b). B îl consideră vinovat de cele întâmplate pe copilul lui A, şi nu câinele, iar A consideră acest enunț un act amenințător. Diminutivul nu mai are un context prielnic de apariție, întrucât interacțiunea este una polemică, în contradictoriu:

(12a) *A: uite↑ dă din **codiță**↓ înseamnă că s-a bucurat↓ (câinele n.n.)*
(12b) *B: călin↓ recunoaşte că l-a [agresat↓ (băiatul pe câine n.n.)*
A: [cu ce anume? avem aici imagini↓
+ B: [(xxx)
*A: a vorbit cu el↓ uite↓ ((imită)) câinele dădea din **coadă**↓ <$_R$ nu↓ nu↓ nu↓> dacă dumneavoastră n-ați văzut↓* (*Acces direct*, 25.09.2013).

Putem spune că atât în intervenția unei femei, cât şi în intervenția unui bărbat o formă diminutivală selectată este de cele mai multe ori o alegere conştientă şi intenționată, cu atât mai mult cu cât remarcăm că predomină o consecvență în folosirea diminutivului la nivel individual.

3.2. *Apariția diminutivelor la nivelul schimbului de replici*

3.2.1. *Diminutivul inițiat de o femeie*

Am inventariat 40 de situații în care diminutivul este inițiat de o femeie. Menționăm că am luat în considerare doar situațiile în care diminutivul produce o reacție în intervenția interlocutorului, acesta din urmă folosind fie forma diminutivală, fie forma standard sau un alt element lexical, de obicei, un pronume personal. De cele mai multe ori diminutivul este preluat atât de interlocutorul femeie – 13 situații (13), cât şi de interlocutorul bărbat – 12 situații (14), având de-a face cu heterorepetiții. În (13) repetarea formei diminutivale este o formă de acord, de solidaritate cu interlocutorul, iar în (14) repetarea diminutivului este folosită cu scopul de a reformula afirmația din replica precedentă, de a o contesta prin aducerea argumentului universalității:

(13) *A: aşaDAR↑ uitați-vă bine la această **rochiță** ro:z, aşa:::*
*B: este o **rochiță** de prințesă↑#*
*A: o **rochiță** de prințesă.*
+ B: pe care o găsiți în magazinul nostru din băneasa↓ pe care tocmai l-am deschis în acest /uichend/. (*Acces direct*, 2.09.2013);
(14) *A: de ce oare nu vrem noi să învățăm de la aceste necuvântătoare? de ce OAre nu învățăm*
*noi de la o **cățeluşă** care are pui că e-n stare de ORce pentru a-şi apăra puii:: #*

BDD-V1146 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)

*B: <ĭ de ce vorbiți despre o **cățeluşă** care are pui şi îşi apără puii?> abSOlut orice specie de pe pământul ăsta îşi apără puii↓ şi o mamă îşi apără copiii↑* (*Acces direct,* 10.09.2013).

Diminutivul nu este preluat de interlocutorul femeie în 6 situații. În exemplul ales de noi emițătorul foloseşte diminutivul pentru a-şi manifesta afecțiunea față de un animal prezent în locul desfăşurării dialogului. Din partea interlocutorului observăm o ezitare în alegerea formei, inițial cuvântul este neterminat, însă repetarea structurii se face prin apelul la forma standard. Forma standard este aleasă întrucât emițătorul nu se referă la un referent anume, ci la întreaga clasă ce prezintă trăsături identice. De asemenea, prin alegerea formei standard interlocutorul femeie doreşte să imprime enunțului un caracter serios prin oferirea unor informații ce provin dintr-o sursă scrisă:

(15) *A: şi astăzi avem alături de noi **broscuța țestoasă** care: să ne aVERtizeze dacă se întâmplă*
ceva sau nu↓ iuliana↑ a mâncat?
B: nu prea a mâncat↓ şi cred că e puțin stresată.
A: AOleo↑
B: da↓
A: da' io cred că e stresată că nu e obişnuită cu luminile din platou↓ cu atâtea voci↓ cu muzică↓
*B: da. şi probabil că î: io am citit despre: **bro-** despre **broască țestoasă** şi am văzut că este <R foarte foarte> sensibilă şi dacă simte că vine vreun cutremur aşa↓ e mai neliniştită.* (*Acces direct,* 10.10.2013)

Diminutivul nu este preluat de interlocutorul bărbat în 9 situații. Raportarea la forma diminutivală depinde de diverşi factori, printre care tema conversației, contextul, relația dintre participanți. Nu trebuie neglijată preferința individuală a interlocutorilor în alegerea formei diminutivale, aşa cum observăm în (16):

(16) *A: HAI să ne mutăm un pic ş-aici↓ faci şi **mămăliguță**?*
B: DA↑
*C: cornel face **mămăligă***
*B: IEU la tochitură fac şi-o **mămăliguță**↓ DA↑* (*Acces direct,* 21.10.2013)

Precizăm că în emisiunea de unde este preluată această secvență conversațională a fost organizat un concurs de gătit între mai multe echipe formate din persoane publice. Moderatoarea emisiunii trece pe la fiecare echipă care îşi prezintă rețeta şi pașii care au fost sau vor fi făcuți. Întrebarea pusă de A (moderatoare) conține o formă diminutivală şi declanşează două enunțuri paralele aparținând unor interlocutori diferiți, ambii de gen masculin. Chiar dacă enunțurile au un conținut informativ asemănător, remarcăm că în acelaşi context forma diminutivală nu este preluată decât de un singur interlocutor. Prin urmare, considerăm că preferințele individuale, anumite trăsături de personalitate şi dispoziția au un rol important în selectarea formei diminutivale.

3.2.2. *Diminutivul inițiat de un bărbat*

Analizând acelaşi tip de situații în care diminutivul inițiat de un participant la conversație produce o reacție de acceptare sau respingere (indirectă, prin folosirea unei alte

BDD-V1146 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)

forme, de obicei forma standard) din partea interlocutorului, am inventariat un număr de 28 de cazuri în care diminutivul este inițiat de un bărbat. De cele mai multe ori forma propusă de emițătorul bărbat este preluată de interlocutorul femeie – 15 situații de heterorepetiție. Situațiile sunt diverse, însă am ales un exemplu (17) în care forma diminutivală este inițiată de moderatorul bărbat şi preluată de interlocutorul femeie cu scopul de a contrazice afirmația acestuia. Pronunțarea formei diminutivale cu intonație rejectivă şi înaltă, dar şi folosirea actelor de vorbire expresive sunt modalități prin care B contestă spusele lui A:

(17) *A: <$_Z$ ştefan stan era mai* ***cuminţel*** *aŞA↓> (decât actualul iubit n.n.)*
B: <$_{Î,\ F}$ mai ***CUMINȚE:L****? FEreasc*ă *bunul dumneze::::u## DOA::mne:::↑> îți zic io că nu se vede↓ lumea nu ştie.* (*La Măruță*, 18.10.2013).

Inițiat de un bărbat, diminutivul este preluat de un alt interlocutor bărbat în intervenția sa în 7 situații. Această heterorepetiție este folosită cu scopul de a asigura coeziunea textuală dar şi din comoditate, întrucât alegerea unei alte forme presupune o uşoară selecție. Întrucât formele diminutivale nu reprezintă inovații lexicale, ci sunt destul de comune în limba standard observăm o folosire frecventă a acestora în următorul schimb de replici. A, moderatorul emisiunii, discută cu B, cântăreț, despre un subiect sensibil pentru acesta din urmă. Răspunsul acestuia este negativ, dedus în mod indirect, fiind folosite strategii ale vagului. Pentru a înțelege mesajul lui B este necesară cunoaşterea statutului participanților, faptul că A nu are aptitudini muzicale, B pornind de la premisa că acesta nu va cânta niciodată o piesă singur:

(18) *A: te vedem vreodată* ***ginerică****?*
B: ***ginerică****? <$_Z$ DA↓ sigur că da↓> ### ((râde)) când oi cânta tu o piesă SINgu:r*
A: da↓
+B: înțelegi↓ atunci ieu ***ginerică.*** *deci::*
A: facem aşa↓ (cei doi dau mâna)) deci tu o să fii ***ginerică↓***
B: exact
+A: iar ieu o să fiu cel care va cânta la nunta ta. (*La Măruță*, 7.10.2013).

Interesantă este şi situația din (19), unde diminutivul este inițiat de un bărbat cu scopul corectării interlocutorului. Locutorul A integrează în intervenția sa o presupusă vorbire directă atribuită unei persoane de gen feminin, sintagma *băiatul ăsta* referindu-se la interlocutorul B. Folosirea formei standard de către A corespunde realității însă este resimțită de B ca un act amenințător la adresa sa, prin urmare acesta îl întrerupe şi propune o formă diminutivală văzută ca un atenuator. Aceasta este acceptată şi repetată de A pentru a nu deteriora relația cu B, dar şi pentru a accentua faptul că a înțeles semnalul transmis de B. Acceptarea diminutivului, cât şi recunoaşterea inadecvării formei lexicale – *am greşit* – sunt formulele reparatoare la care apelează A:

(19) *A: dacă ea ar fi speculat şi ar fi spus↓# uiTE↑ io sînt într-o relație deschisă cu cătălin*
botezatu↓ cătalin↓ iartă-mă↓am greşit↓ uite îmi place de băiatu' ăsta că are burtă, e tuns ⌈aşa ca⊥
B: [***burtică, burtică*** *am ((se ține cu mâinile de burtă))*
A: ***burtică↓ <$_R$ burtică↓ bur⌈tică*** *> ((râde))*

BDD-V1146 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)

B: [burtălău↓ ***burtică*** *aşa↓*
+A: e tuns aşa ca stoian↓ am greşit↑ asta e↓ (*La Măruță*, 24.10.2013).

Am inventariat 4 cazuri în care diminutivul nu este preluat de interlocutorul femeie şi 2 cazuri în care diminutivul nu este preluat de interlocutorul bărbat. În (20) situația comunicativă este una conflictuală, între A (masculin) şi B (feminin) existând un dezacord, pe care C (feminin, moderator) încearcă să-l tempereze. Situația conflictuală este principala cauză pentru care B nu foloseşte diminutivul, acesta nefiind compatibil cu scopul comunicării. De altfel, din dorința de a interveni cu un contraargument B nu aşteaptă ca A să-şi termine replica, iar suprapunerea şi intenția de a reține atenția sunt cauze ale apariției dezacordului (precizăm că B este o persoană cu studii doctorale), asupra căruia nu revine:

(20) *A: nu↓ <$_R$ eu v-am întrebat în principiu şi dumneavoastră refuzați şi acel principiu↓ [umblați cu nişte*
B: [care principiu?
*+A: [****carnețele*** *dă::: dă (xxx)*
C: vă rog↑ [VĂ ro:g↑
+B: [ăsta sunt ***carnetul*** *CARE DEmonstreaZĂ că-i (câinele n.n.) al TĂU↑* (*Acces direct*, 25.09.2013).

În (21) diminutivul este folosit de B (bărbat, moderator) cu scopul de a-l corecta pe A şi de a oferi o informație precisă, diminutivul nefiind preluat de A, interlocutorul bărbat. Remarcăm mărci ale ezitării în folosirea formei diminutivale *cățeluşă* care apare trunchiată, însă considerăm că aceasta a fost acceptată de A întrucât în locul diminutivului foloseşte pronumele anaforic *ea*, realizându-se astfel şi o economie lingvistică:

(21) *A (invitat): io vreau să ştiu ce-a fă⊥ ce-a făcut câinele biancăi drăguşanu↓ mă interesează*
foarte [tare
B: [a fost prezent
+A: şi care este: dă-mi⊥ cheMĂM [şi câinele aicea?
+B: [a fost o ***cățeluşă***
+A: ***cățe⊥*** *nu mă↑* ***ea*** *DA↓ DA* ***cățe⊥*** *o chemăm şi pe* ***ea*** *pe canapea aicea la măruță să ne spună ce părere a avut despre nuntă↓ MI SE pare norMAL*. (*La Măruță*, 3.10.2013)

În general, la nivelul schimbului de replici observăm că diminutivul este de cele mai multe ori acceptat de interlocutor, fie acesta bărbat sau femeie. Considerăm că heterorepetiția diminutivului se datorează contextului informal de comunicare. Dialogul din emisiunile analizate este asemănător cu o conversație familiară, informațiile oferite de participanți, în special de invitați, sunt spontane, neelaborate, iar forma diminutivală este preluată de cele mai multe ori fără impedimente.

4. Concluzii

În urma analizei efectuate putem trage câteva concluzii în ceea ce priveşte diferențele de gen în uzul diminutivelor în emisiunile de divertisment. În primul rând am observat că atunci

BDD-V1146 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)

când se discută despre copii, despre animale sau despre mâncare diminutivele sunt folosite atât de femei, cât şi de bărbaţi. În al doilea rând autorepetiţia diminutivelor apare atât în intervenţia produsă de o femeie, cât şi în cea produsă de un bărbat. O diferenţă ar fi aceea că, în momentul în care apare variaţia formă standard – formă diminutivală, în intervenţiile unei femei diminutivul este ultima alegere lexicală în mult mai multe situaţii decât în intervenţiile unui bărbat.

Un alt aspect ce merită semnalat este faptul că, într-o conversaţie, diminutivele sunt iniţiate mai des de către femei. Tot femeile sunt cele care preiau mult mai des forma diminutivală atunci când aceasta este iniţiată de o femeie, respectiv de un bărbat. Punctăm faptul că şi bărbaţii pot iniţia sau pot prelua o formă diminutivală. În ciuda faptului că diferenţele înregistrate nu sunt spectaculoase, acestea există şi demonstrează faptul că femeile folosesc formele diminutivale într-o măsură mai mare decât bărbaţii, fiind mult mai receptive la acestea. Concluzia aceasta nu anulează rezultatul cercetării noastre anterioare, dar nici alte cercetări româneşti.

Nu am întâlnit situaţia în care o anumită formă diminutivală să fie respinsă categoric de interlocutori, din contră, datorită contextului informal, emisiunile de divertisment reprezintă un mediu prielnic de apariţie a diminutivelor. Aşa cum am văzut, diminutivele sunt autorepetate sau heterorepetate având diferite intenţii comunicative, cum ar fi: marcarea atenuării sau a intensificării prin progresie, marcarea acordului sau a dezacordului, sublinierea unei reformulări sau a unei rectificări, stabilirea coeziunii în cadrul interacţiunii, marcarea familiarităţii. Însă diminutivele nu sunt întotdeauna preluate de interlocutor, printre cauzele nepreluării numărându-se relaţia conflictuală dintre participanţii la conversaţie, păstrarea unui ton serios, schimbarea temei de discuţie, preferinţa individuală sau dorinţa de economie lingvistică, de varietate sau de concizie.

BIBLIOGRAFIE

Coates, Jennifer, 1987, *Women, men and language. A sociolinguistic account of sex differences in language*, London & New York, Longman.

Coates, Jennifer, Deborah Cameron (ed.), 1988, *Women in their speech communities. New perspectives on language and sex*, London & New York, Longman.

Dragomir, Otilia, Mihaela Miroiu, 2002, *Lexicon feminist*, Iaşi, Polirom.

González, García, Javier, Maria Luisa Coronado González, 1989, „Qué lengua enseñamos a nuestros alumnos extranjeros? Algunas peculiaridades del lenguaje femenino", în *El Español como Lengua Extranjera: Aspectos Generales*, Granada, Universidad de Granada, 119–128.

Guţu Romalo, Valeria (coord.), 2008, *Gramatica limbii române* (GALR),vol al II-lea, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Hasselrot, Bengt, 1957, *Études sur la formation diminutive dans les langues romanes*, Uppsala, Wiesbaden.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana (coord.), 2002, *Interacţiunea verbală în limba română actuală. Corpus (selectiv). Schiţă de tipologie* (IVLRA), Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Lüder, Elsa, 1995, *Procedee de gradaţie lingvistică* (trad. rom.), Iaşi, Editura Universităţii „Al. I. Cuza".

Maier, Nataşa-Delia, 2010, *Diferenţe de gen în interacţiunea verbală*, Teză de doctorat, Universitatea din Bucureşti, coord. prof. univ. dr. Liliana Ionescu-Ruxăndoiu.

BDD-V1146 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)

Makri-Tsilipakou, Marianthi „Greek diminutive use problematized: gender, culture and common sense", în *Discourse & Society*, 14 (6), 2003, p. 699–726.
Pasti, Vladimir, 2003, *Ultima inegalitate. Relațiile de gen din România*, Iași, Polirom.
Pease Allan, Barbara Pease, 2001, *De ce bărbații se uită la meci şi femeile se uită în oglindă* (trad. rom.), București, Curtea Veche Publishing [1999].
Rovența-Frumuşani, Daniela, 2012, *Analiza discursului – ipoteze şi ipostaze*, București, Tritonic.
Tannen, Deborah, 1990, *You just don't understand*, New York, Ballantine Books.
Troneci, Oana-Corina, 2012, *Presa feminină românească – o abordare pragmalingvistică*, Teză de doctorat, Universitatea din București, coord. prof. univ. dr. Adriana Stoichițoiu-Ichim.
Tudose, Cerasela, 2005, *Gen şi personalitate. Psihologie feminină şi psihologie masculină*, București, Tritonic.

GENDER DIFFERENCES IN THE USE OF DIMINUTIVES IN ROMANIAN ENTERTAINMENT SHOWS

(Abstract)

The aim of this article is to identify some gender differences in the use of diminutives combining qualitative and quantitative methods. The material analyzed in the present study contains 128 hours of recent Romanian entertainment shows. After some theoretical considerations regarding gender studies in the first part, I dedicate the second part to corpus analysis.

I have investigated the occurrence of diminutives in women's and men's speaking turns, but also in talk exchanges. Despite the fact that the differences are not significant, the results led us to the conclusion that women are more receptive to the diminutive forms, even though, according to the corpus, men also often use diminutives in their spoken conversation.

I have also observed that there is a strong relationship between the use of diminutives and the context, which means that speakers tend to use or to avoid diminutives in their speech according to their communicative intentions, such as: marking an agreement or a disagreement, an attenuation or an intensification, highlighting a reformulation or a rectification, establishing cohesion and familiarity, marking variety or brevity, etc.

BDD-V1146 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:41 UTC)